

регулювання місцевого врядування в частині реалізації принципу підзвітності та відповідальності його органів обумовлене дією міжнародних угод універсального та регіонального значення. Це питання набуває все більшої актуальності, адже при реалізації елементів певної моделі врядування місцева влада має орієнтуватися на універсальні норми, особливо це характерно для європейських країн, де право утворює окрему щільну правову систему, воліючи розповсюдити стандарти місцевого самоврядування на усі країни-члени тих чи інших європейських об'єднань. Така уніфікованість обумовлена намаганням створити і забезпечити впровадження стандартів надання якісних та ефективних послуг населенню на місцях, необхідністю визначити чіткі критерії підзвітності та, як наслідок, підвищити ефективність в діяльності суб'єктів місцевого самоврядування відповідно до стандартів демократичного управління процесами на місцевому рівні.

1. Iñaki Albiñan Albiñan, “Local government accountability mechanisms” (2019): U4 AntiCorruption Resource Centre, Chr. Michelsen Institute. URL: <https://www.u4.no/publications/local-government-accountability-mechanisms>.

2. Чернеженко О. М. Конституційні основи місцевого самоврядування в державах-учасниках Європейського Союзу і в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2019. 521 с.

3. Комарова К., Ковальчук Н. Ключові принципи забезпечення транспарентності в діяльності органів місцевого самоврядування. *Аспекти публічного управління*. Том 9 № 2 2021. С. 28-34.

4. Петришин О. О. Реформа місцевого самоврядування: досвід Латвії. *Інформація і право*. № 2(33)/2020. С. 158-169.

5. Сприндис С. І. Організація місцевого самоврядування у країнах ЄС з огляду на досвід Франції та Польщі. *Часопис цивілістики*. Вип. 39. С. 41-49. URL: <http://chascyvil.onua.edu.ua/index.php/chc/article/view/379/424>.

6. Лациба М. В., Лукарія І. М., Ващук-Огданська О. Д. Місцева демократія в Україні: нові стандарти. Київ: Агенство «Україна», 2013. 236 с.

7. Лендзел М. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи: монографія. Ужгород: Мистецька лінія, 2011. 688 с.

8. European Code of Conduct for all Persons Involved in Local and Regional Governance. 35th SESSION Report CG35(2018)12final. 7 November 2018. URL: <https://rm.coe.int/16808d3295>.

Олександр Горошинський
аспірант Національної академії
внутрішніх справ

КВАЛІФІКУЮЧІ ОЗНАКИ ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКОМ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ

Однією з гарантій успішного функціонування демократичної, правової держави та громадянського суспільства є належне створення умов ефективної діяльності державного апарату влади та управління. Здійснення

державою правоохоронної функції є однією з найважливіших форм її діяльності, від якої багато в чому залежить упорядкованість всієї системи державної влади. Оскільки неможливо уявити собі розвиток демократичної держави в таких умовах, коли права та свободи людини порушують ті, хто їх повинен захищати. На сьогодні, в умовах воєнного стану, однією із актуальних проблем суспільства є протидія злочинам у сфері службової діяльності. Найбільш нагальним завданням є розробка ряду заходів щодо уникнення перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу та удосконалення нормативно-правової бази з даного питання. У зв'язку з цим важливе значення має аналіз кваліфікуючих ознак перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо імплементації до національного законодавства положень статті 19 Конвенції ООН проти корупції» від 21 лютого 2014 р. стаття 365 Кримінального кодексу України (далі – КК України) була викладена в новій редакції [1]. Частиною 1 якої передбачено, що умисні дії працівника правоохоронного органу, що явно виходять за межі його прав чи повноважень, якщо вони завдали істотної шкоди охоронюваним законом правам, державним чи громадським інтересам, інтересам юридичних осіб та окремих громадян є перевищенням влади або службових обов'язків [2]. Отже, як бачимо, законодавцем закріплено нормативне визначення досліджуваного діяння.

Для кваліфікації діяння, передбаченого ст. 365 КК України, важливу роль відіграють його кваліфікуючі ознаки. Зокрема, насильство або погроза застосувати насильство; застосування зброї; болісними діями й такими, що принижують гідність особи; за відсутності ознак катування (ч. 2 ст. 365 КК України); насильство; фізичний та психічний вплив (ч. 3 ст. 365 КК України). Ми поділяємо позицію українських вчених про те, що у зазначеному випадку, обов'язковою умовою кваліфікації дій тільки за ч. 2 ст. 365 КК є вчинення передбаченого тут перевищення влади за відсутності ознак катування (ст. 127 КК України) [3, с. 551]. Таким чином, згідно з ч. 2 ст. 365 КК України відповідальність настає за наявності всіх ознак злочину, передбачених ч. 1 ст. 365 КК України, і хоча б однієї з кваліфікуючих ознак, передбачених ч. 2 цієї статті, але за відсутності катування.

З огляду на вищезазначене, можемо констатувати, що карається санкціями ч. 2 ст. 365 КК України перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу, за умови що його поєднання, по-перше, із насильством або погрозою його застосування; по-друге, застосуванням зброї чи спеціальних засобів; по-третє, болісними й такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями. Але обов'язковою умовою законодавець закріпив відсутність ознак катування під яким розуміється умисне заподіяння сильного фізичного болю або фізичного

чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій з метою примусити потерпілого чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання, або з метою покарати його чи іншу особу за дії, скоєні ним або іншою особою чи у скоєнні яких він або інша особа підозрюється, а також з метою залякування чи дискримінації його або інших осіб [2].

Водночас варто наголосити, що постановою Верховного Суду України «Про судову практику в справах про перевищення влади або службових повноважень» від 26 грудня 2003 р. № 15 передбачено, що, з одного боку, якщо у випадку перевищення влади або службових повноважень фізичне насильство полягало в катуванні (ч. 1 ст. 127 КК України), вчинене діяння кваліфікується відповідно до ч. 2 ст. 365 КК України. З іншого боку, якщо катування містило ознаки злочину за ч. 2 ст. 127 КК України, дії службової особи кваліфікуються за сукупністю злочинів (ч. 2 ст. 127 і ч. 2 ст. 365 КК України) [4].

Своєю чергою, у частині 3 статті 365 КК України кваліфікуючою ознакою законодавець виокремлював тяжкі наслідки. Проаналізувавши наукову юридичну літературу та матеріали судової практики, щодо розуміння тяжких наслідків при перевищенні влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу, варто зазначити, що вони можуть полягати у настанні: а) фізичної шкоди: спричинення середньої тяжкості тілесних ушкоджень двом або більше особам, необережне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, спричинення смерті, доведення до самогубства; створення аварійної ситуації, що потягла людські жертви; б) матеріальної (майнової) шкоди: шкода, яка у двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; в) порушення нормальної діяльності підприємства, установи та організації: розвал діяльності підприємства, установи, організації, їх банкрутство; наслідки, які суттєво ускладнюють відносини з іншими державними або міжнародними організаціями й підривають авторитет держави або її окремих органів на міжнародній арені тощо; г) моральної шкоди: найбільш серйозні порушення конституційних або інших законних прав громадян [4].

Вищевикладене свідчить про необхідність розробки подібних проблем та формування чіткої концепції побудови системи кваліфікаційних ознак перевищення влади або службових обов'язків. Розробка даних питань дозволить значною мірою стимулювати інноваційний розвиток науки кримінального права.

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо імплементації до національного законодавства положень статті 19 Конвенції ООН проти корупції: Закон України від 21 лютого 2014р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/746-vii>(дата звернення 17.09.2022)

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341–III. Редакція від 19.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата

звернення 29.09.2022)

3. Сухонос В.В., Білокінь Р.М., Сухонос В.В. (мол.) Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / за заг. ред. доктора юрид. наук, проф. В.В. Сухоноса. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2020. 672 с.

4. Про судову практику в справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанови Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03#Text> (дата звернення 06.10.2022)

Медяник Інна Сергіївна
аспірант Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИРОБЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ З ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Важливими ознаками держави є державний суверенітет та державна територія, на якій саме держава здійснює верховенство. Саме держава має виключне право користуватися даною територією, самостійно здійснювати державну владу відповідно до норм міжнародного та національного права. Недоторканість та цілісність державної території є важливим принципом міжнародного права та засадою відносин між цивілізованими державами. Проте військова агресія з боку росії, проведення окупаційними адміністраціями на тимчасово окупованих територіях псевдо референдумів не тільки створили загрозу державному суверенітету України, але й порушили територіальну цілісність нашої держави, що вимагає не тільки усунення військової агресії, і відновлення територіальної цілісності нашої держави, але й вироблення дієвої і ефективною державної політики щодо деокупації та реінтеграції окупованих територій. Сьогодні вироблення концептуальних засад такої політики є доволі актуальним завданням, що в подальшому дозволить відновити не тільки політичний лад, економіку та ідеологію на тимчасово окупованих територіях, але й створити необхідні соціально-гуманітарні умови для нормального життя громадян України.

У зв'язку з цим постає питання про те, якою має бути державна політика з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій.

Окремі засади державної політики щодо деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій закладені у низці міжнародних документів ООН, ПАРЄ тощо, серед яких варто відмітити такі, як резолюції Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки ООН (резолюції 68/262 «Територіальна цілісність України» [1] та рішення КМРЕ «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь (Україна)» [2], а також резолюції